

ELEKTRİKLİ ARAÇLARIN VE ŞARJ İSTASYONLARININ TAZMİNAT VE AYIPLI MAL HUKUKU

Av.Arb. Emin Uğur DİVİTÇİ

Elektrik-Elektronik Mühendisi

İÇİNDEKİLER

- **Elektrikli Araçlar ve Şarj İstasyonlarının Zarar Riski ve Performans Sorunları**
- **Maddi ve Manevi Tazminat**
- **Ayıp/Gizli Ayıp**
- **Delil Tespiti**

ELEKTRİKLİ ARAÇLAR VE ŞARJ İSTASYONLARININ ZARAR RİSKİ VE PERFORMANS SORUNLARI

Hayatımıza hızla giren elektrikli araçlar ve şarj istasyonlarının;

Kullanımları sırasında zarar riski (elektrik çarpması, yangın..) ve performans sorunlarıyla karşılaşmaktadır;

- Elektrikli araçlarda Batarya setlerinin delinmesi,
- Li-On pillerin aşırı ısınması
- Şarj istasyonlarının yangına neden olması
- Kullanıcı hatası
- Kaza sonucu

Nedeniyle mal ve can kaybı

Veya

- Performans sorunları (Ayıplı Mal)

Dikmen Keklikpınarı'nda xxx yy5 model 400 km olan sıfır araç şarj olurken yandı

MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT

Türk Hukukunda tazminat davaları ikiye ayrılmaktadır. Bunlar;

- Maddi tazminat davaları
- Manevi tazminat davaları

Maddi tazminat davası: hukuka aykırı bir eylem veya işlem nedeniyle malvarlığında meydana gelen eksilmenin, yani maddi zararların giderilmesi,

Manevi tazminat davası : hukuka aykırı bir eylem veya işlem nedeniyle bireyin yaşadığı üzüntü, elem ve yıpranmanın yol açtığı manevi zararların giderilmesini amaçlayan bir dava türüdür.

Maddi ve manevi tazminat davaları birlikte açılabileceği gibi ayrı ayrı da açılabilir. Ticari nitelikte olmayan tüm tazminat davaları, talep edilen tazminat miktarına bakılmaksızın asliye hukuk mahkemelerinde açılır.

MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT DAVASI AÇMA SÜRESİ VE ZAMANAŞIMI

Maddi ve manevi tazminat davası açma süresi, tazminat veya hukuki nedenine bağlı olarak değişmektedir. Maddi ve manevi tazminat davası açma süresi açısından temel ilkeler şu şekildedir:

- Kural olarak tazminat davaları, zarar görenin zararı ve tazminat isteyebileceği kişi veya kişileri öğrendiği tarihten itibaren **2 yıl** ve her halde fiilin işlendiği tarihten itibaren **10 yıl** içerisinde açılmalıdır (Türk Borçlar Kanunu md.72/1).

Bununla beraber, zarara yol açan haksız fiil aynı zamanda bir suç teşkil ediyorsa (ölüm veya yaralanma meydana getirmişse) bu durumda ceza hukuku zamanaşımı süresi Borçlar Kanunu'nda belirtilen sürelerden daha fazla ise, tazminat davası açma süresi açısından **ceza hukuku zamanaşımı süresi uygulanır**.

TCK 66 Maddesine göre zamanaşımı;

- Ceza süresi <5 yıl ise Zamanaşımı 8 yıl (Taksirle yaralama)
- 5 < Ceza Süresi < 20 ise Zamanaşımı 15 yıl (Taksirle ölüme neden olma)

- Sözleşmenin ihlali nedeniyle açılacak tazminat davalarında genel zamanaşımı süresi, 10 yıldır (Borçlar Kanunu md. 146).

MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT DAVASINI KİMLER AÇABİLİR?

Tazminat davasına sebep teşkil eden konu ne olursa olsun, fiil veya işleme muhatap olan kişi maddi ve manevi tazminat davası açabilir.

Maddi Tazminat Türleri:

1) Bedensel Zarar (Yaralanma) Halinde Maddi Tazminatın Kapsamı

- **Geçici iş göremezlik nedeniyle oluşan kayıplar;** kişinin olay nedeniyle kalıcı bir sakatlığı olmadığı halde geçici bir şekilde, iyileşinceye kadar “çalışamadığı süre” nedeniyle uğradığı maddi zarardır.
- **Sürekli iş göremezlik nedeniyle oluşan kayıplar;** kalıcı sakatlık nedeniyle çalışma gücü ve kazanç kayıplarıdır. Kalıcı sakatlık veya sürekli işgöremezlik, kişinin beden gücünde bir azalmayı ifade eder. Kişinin maluliyet oranı doktor raporuyla belirlenir ve maddi tazminat tespit edilen oran üzerinden hesaplanır.
- Tedavi giderleri ve tedavi boyunca yapılan her türlü masraflar.
- Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan maddi kayıplar.

2) Ölüm Halinde Maddi Tazminatın Kapsamı (TBK 23)

- Cenaze giderleri.
- Ölüm hemen gerçekleşmemişse tedavi giderleri ile çalışma gücünün azalmasından ya da yitirilmesinden doğan kayıplar.
- Ölenin desteğinden yoksun kalan kişilerin bu sebeple uğradıkları kayıplar. Destekten yoksun kalma tazminatı, ölüm halinde ölenin anne, baba, eş ve çocuklarının isteyebileceği maddi tazminattır.

MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT DAVASI KİME KARŞI AÇILIR?

Maddi ve manevi tazminat davası, ölüm, yaralanma veya başkaca maddi zarara neden olan eylem veya işlemi gerçekleştiren gerçek veya tüzel kişilere karşı açılır.

Haksız fiillerde, haksız fiil kimin tarafından işlenmişse, tazminat davası da o kişiye karşı açılır. Ancak, bazen haksız fiili işleyen kişi ile birlikte tazminat sorumlulukları olan bazı kimseler de bulunabilir. Örneğin, şarj istasyonunu kuran firmanın hatalı kurduğu şarj istasyonu yangına sebep olmuşsa 3 .kişilere verilen zararlardan firma sorumludur.

MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT DAVASI NASIL VE NEREDE AÇILIR?

Maddi ve manevi tazminat davası, tüm davalar için yetkili yer olan davalının ikametgahında, davalı tüzel kişi (şirket, vakıf, dernek, üniversite vs.) ise tüzel kişinin merkezinin bulunduğu yerdeki asliye hukuk mahkemesinde açılabilir

Sözleşmenin ihlali nedeniyle açılacak tazminat davaları, yukarıdaki yetkili mahkemelerde açılabileceği gibi sözleşmenin ifa edileceği yerdeki asliye hukuk mahkemesinde de açılabilir (HMK md. 10).

Haksız fiil durumunda;

- Haksız fiilin işlendiği yer mahkemesinde tazminat davası açılabilir.
- Zarar haksız fiilin işlendiği yerden başka bir yerde meydana gelmişse, zararın meydana geldiği yerde de tazminat davası açılabilir. Örneğin, İstanbul'da bilişim sistemi üzerinden İzmir'de bulunan bir şirkete zarar verildiğinde hem İstanbul mahkemeleri hem de zararın meydana geldiği yer olan İzmir mahkemeleri yetkilidir.
- Haksız fiillerde zarar görenin ikametgahında da tazminat davası açılabilir. Örneğin, Balıkesir'de zarara uğrayan kişinin ikametgahı İstanbul'da ise tazminat davası İstanbul'da da açılabilir.

MANEVİ TAZMİNAT TALEP ETME ŞARTLARI NELERDİR?

Manevi tazminat, ancak kişilik değerleri zedelenen kişinin isteyebileceği bir tazminat türüdür. Kişilik değerleri, bireyin kişilik haklarını meydana getirmekte olup kanunda tanımlanmamış olmakla birlikte Yargıtay kararlarına göre manevi tazminata konu olabilecek kişilik hakları şunlardır:

- Kişinin yaşamı (Örneğin, babası öldürülen kişinin manevi tazminat hakkı vardır),
- Kişinin sağlığı ve vücut bütünlüğü (Örneğin, firma hatası nedeniyle elektrik çarpması nedeniyle sakat kalan kişi,)
- Kişinin ruh bütünlüğü (Örneğin, depresyona giren veya ruh sağlığı bozulan kişi manevi tazminat isteyebilir),
- Müdahale edildiğinde kişinin üzüntü veya elem duyması

MANEVİ TAZMİNAT NASIL HESAPLANIR?

Kanunda, manevi tazminat miktarının teknik olarak hesaplanmasını sağlayan bir metot yoktur. Manevi tazminat miktarı, bazı kriterler değerlendirilerek somutlaştırılır. Manevi tazminat miktarını belirleyen kriterler şunlardır (BK md. 47):

- Somut durumun özellikleri,
- Tarafların mali durumları,
- Tarafların olaydaki kusurlarının ağırlığı (kusur oranları),
- Meydana gelen manevi zararın büyüklüğü (Örneğin, ölüm, yaralanma veya sadece üzüntü duyulması),
- Olay tarihi itibarıyla paranın satın alma gücü.

Manevi tazminat olarak belirlenecek miktar, tazminat sorumlusunu fakirleştirmemeli, tazminat alacaklısını da zenginleştirmemelidir.

MADDİ TAZMİNAT NASIL HESAPLANIR?

Maddi tazminat nasıl hesaplanır sorusunun nispeten daha somut ve teknik bir cevabı vardır. Maddi tazminat, belli kriterlerle yapılan matematiksel hesaplamalar ile belirlenir. Maddi tazminatın kapsamını belirleyen temel unsurlar şunlardır:

- Doğrudan uğranılan maddi zarar,
- Tarafların kusur oranı,
- Maluliyet varsa maluliyet oranı,
- Gelir bilgileri
- Ölüm varsa ölenin yaşı ve destek olunan kişilerin yaşı

Vb. gibi kriterler dikkate alınarak maddi tazminat hesaplanır.

AYIPLI MAL/GİZLİ AYIP

AYIPLI MAL

Ayıplı mal nedir? Hangi mallar ayıplı sayılmaktadır?

Ayıplı mal, müşteriye teslimi anında, taraflarca kararlaştırılmış olan örnek ya da modele uygun olmaması ya da objektif olarak sahip olması gereken özellikleri taşımaması nedeniyle sözleşmeye aykırı olan maldır. Dolayısıyla satıcı, sözleşmeye konu malı satış sözleşmesine uygun olarak teslim etmekle yükümlüdür.

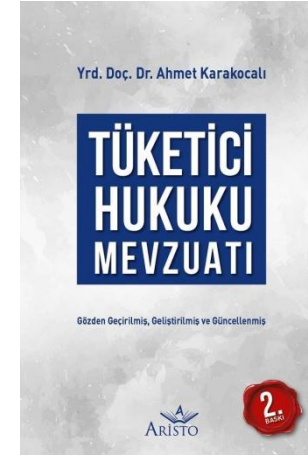
Öte yandan;

- Ambalajında, etiketinde, tanıtma ve kullanma kılavuzunda, internet sayfasında veya reklam ve ilanlarında yer alan özelliklerinden bir veya birden fazlasını taşımayan,
- Satıcı tarafından bildirilen veya teknik düzenlemesinde tespit edilen niteliğe aykırı olan,
- Tüketicinin/Müşterinin makul olarak beklediği faydaları azaltan veya ortadan kaldıran maddi, hukuki veya ekonomik eksiklikler içeren

AYIPLI MAL

Ayıplı Malın müşterisinin tüketici, tacir yada eser sözleşmesi kapsamında temin edilip edilmediğine göre haklar ve yükümlülükler ve uygulanan mevzuat değişmektedir.

- Tüketiciler için Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
 - Tacirler için Türk Ticaret Kanunu
 - Borçlar Kanunu
- Uygulanmaktadır.

TÜKETİCİ OLMA DURUMUNUZDA

Malın Ayıplı Olması Halinde Tüketicinin Seçimlik Hakları

Malın ayıplı olduğunun anlaşılması durumunda tüketici şu seçimlik haklardan birini kullanabilir (TKHK m.11):

- a) Satılanı geri vermeye hazır olduğunu bildirerek **sözleşmeden dönme** (Sözleşmeden dönme bedelin iadesini de içerir),
- b) Satılanı alıkoyup ayıp oranında **satış bedelinden indirim isteme**,
- c) Aşırı bir masraf gerektirmediği takdirde, bütün masrafları satıcıya ait olmak üzere satılanın **ücretsiz onarılmasını isteme**,
- ç) İmkân varsa, satılanın ayıpsız bir **misli ile değiştirilmesini isteme**,

TÜKETİCİ OLMA DURUMUNUZDA

- **Zamanaşımı:** Kanunlarda veya taraflar arasındaki **sözleşmede** daha uzun bir süre belirlenmediği takdirde, ayıplı maldan sorumluluk, ayıp daha sonra ortaya çıkmış olsa bile, malın tüketiciye teslim tarihinden itibaren **2 yıldır**.
- Tüketicinin ücretsiz onarım veya malın ayıpsız misli ile değiştirilmesi haklarından birinin seçilmesi durumunda bu talebin satıcıya, üreticiye veya ithalatçıya yöneltilmesinden itibaren azami **30 iş günü**, taşınmazlarda ise **60 iş günü** içinde yerine getirilmesi zorunludur.
- 2023 yılı için değeri **66.000 TL** altında bulunan tüketici uyuşmazlıklarında, İl veya İlçe Tüketici Hakem Heyetlerine başvuru yapılabilecektir.

TACİR OLMA DURUMUNUZDA

- Türk Ticaret Kanunu madde 12/1 uyarınca bir ticari işletmeyi kısmen de olsa kendi adına işleten kimseye tacir denir. Tacir olmanın yükümlülükleri vardır.
- Tacirin Ayıbı İhbar Etme yükümlülüğü vardır. Maldaki ayıp alıcıya teslimat sırasında açıkça belli ise satıcıya **2 gün** içerisinde bu ayıbın ihbar edilmesi zorunludur. Bu düzenleme (Türk Ticaret Kanunu m.23/c).
- Ayıbın açık olması demek teslimat sırasında alıcının malı gözle kontrol ettiğinde mal üzerinde görülen ayıp demektir. Örnek olarak ise malın kırık gelmiş olması veya mal üzerinde çatlak olması, çizik olması gibi durumlar gösterilebilir.

TACİR OLMA DURUMUNUZDA

- TTK m.23/c bendin devamında ise alıcının her türlü malı teslim aldıktan sonra **8 gün** içerisinde malı incelemek veya inceletmek ile yükümlü olduğu düzenlenmiştir.
- Yani malı teslim aldıktan sonra alıcının 8 günlük süre içerisinde malı detaylı incelemek veya ilgili kişilere malı inceletmesi gerekir. Bu incelemeler sonucu malın ayıplı olduğu anlaşılırsa alıcı yine seçimlik haklarını kullanabilmesi için satıcıya bu süre içinde ayıbı ihbar etme ile yükümlüdür. Yasada düzenlenen **8 günlük** süre malın alıcıya teslim edildiği tarihten itibaren başlar.
- Yasal süre içinde ayıp ihbarının yapılmaması alıcının Kanundan doğan seçimlik haklarına başvuramaması sonucu doğurmaktadır.

TACİR OLMA DURUMUNUZDA

- Ayıp açıkça belli değil ise **GİZLİ AYIP** niteliğinde olduğunu söyleyebiliriz. Malın teslimat sırasında belli olmayan ancak kullanım sonrası ortaya çıkabilecek ayıplara **gizli ayıp** denir.
- Ayıbın gizli nitelikte olması ve 8 günlük süre içerisindeki incelemede de tespit edilememesi gibi durumlarda TBK 223. madde hükümleri uygulanabilir.
- TBK 223/2 *“Alıcı gözden geçirmeyi ve bildirimde bulunmayı ihmal ederse, satılanı kabul etmiş sayılır. Ancak, satılarda olağan bir gözden geçirmeyle ortaya çıkarılmayacak bir ayıp bulunması hâlinde, bu hüküm uygulanmaz. Bu tür bir ayıbın bulunduğu sonradan anlaşılırsa, hemen satıcıya bildirilmelidir; bildirilmezse satılan bu ayıpla birlikte kabul edilmiş sayılır. “*

TACİR OLMA DURUMUNUZDA

TBK m.225'e göre; satıcının ağır kusurlarının sonuçları düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre satıcı ayıplı mal üzerinde ağır kusuru var ise alıcının ihbar süreleri içerisinde kendisine bildirim yapmadığını ileri sürerek sorumluktan kurtulamayacağı belirtilmiştir.

TBK m. 225; "Ağır kusurlu olan satıcı, satılandaki ayıbın kendisine süresinde bildirilmemiş olduğunu ileri sürerek sorumluluktan kısmen de olsa kurtulamaz.

Satıcılığı meslek edinmiş kişilerin bilmesi gereken ayıplar bakımından da aynı hüküm geçerlidir. "

DELİL TESPİTİ

DELİL TESPİTİ

- Delil tespiti ileride açılacak veya açılmış olan bir davayla ilgili delillerin zarar görmesi veya yok olması gibi tarafın hakkını önemli ölçüde zedeleyen durumlara karşı güvence altına alınmasını sağlamak amacıyla kabul edilmiş bir kurumdur. Delil tespiti, bir dava olmayıp geçici hukuki koruma tedbiridir.
- Henüz dava açılmamışsa, esas hakkında davaya bakacak mahkemeden tespit istenebileceği gibi üzerinde keşif yahut bilirkişi incelemesi yapılacak şeyin veya tanığın bulunduğu yerin sulh hâkiminden de tespit istenebilecektir.
- Dava açıldıktan sonra delil tespiti işlemi, mutlaka davayı görmekte olan mahkemece yapılmalıdır.

TEŞEKKÜRLER...

Av.Arb.Emin Uğur DİVİTÇİ

Elektrik-Elektronik Mühendisi

0.532.4252357

emin.divitci@gmail.com